

УДК 911.3.338.48(477.83)

DOI dx.doi.org/10.30970/vir.2018.45.0.9398

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ТУРИСТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Ореста Бордун, Вікторія Кизима

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. +3022394603,
e-mail: obordun@ukr.net, v.kizyma@gmail.com*

Проаналізовано механізми функціонування комплексу авіап перевезень туристів Львівської області. Для дослідження використано як первинні методи збору інформації з безпосередніх об'єктів дослідження та офіційних інформаційних сайтів, так і вторинний аналіз динаміки показників, що дає змогу зробити висновки на майбутнє.

Розвиток туризму Львівщини як міжнародного, так і внутрішнього безпосередньо залежить від ефективності функціонування Львівського міжнародного аеропорту імені Данила Галицького. Сьогодні прямі авіарейси з Львівського аеропорту, які з'єднують Львів з 20-ма країнами світу та регулярні внутрішні авіарейси забезпечили 2017 року перевезення одного мільйона пасажирів Львівського летовища в та мають тенденцію до розширення діяльності. Простежено пряму залежність між структурою та кількістю повітряних перевезень пасажирів Львівського аеропорту та структурою та динамікою туристичних прибуттів до Львова. Згідно з офіційним звітом Львівського туристичного офісу, до Львова 2017 року прибуло 2,6 млн туристів, що є найбільшою кількістю за останні десять років. Сегментація туристів корелюється зі структурою авіап перевезень. Зокрема, першість у структурі авіап перевезень, як і в прибуттях туристів, займає саме український сегмент приїжджих з Києва. Водночас спостерігається 47 % приросту польського сегмента туристичного ринку, який загалом сягає 22, 1 % від усіх туристів Львова, і 77 % досягає приріст турецького сегмента туристичного ринку Львова за загальної частки ринку 7,3 %. Анімаційний повітряний транспорт (зокрема, польоти на повітряних кулях, стрибки з парашута тощо) також відіграє важливу роль як розважальний вид транспорту у місцях дозвілля і має чималі можливості для інтенсивного розвитку.

Ключові слова: комплекс повітряних перевезень; аеропорт; прямі рейси; стрибки з парашутом; повітряна куля.

Транспортний комплекс є важливою складовою економіки Львівщини. Його розвиток тісно пов'язаний з ефективним функціонуванням інших галузей економіки, передусім туризму. Використання транспорту в туристичній індустрії займає вагомий роль – без послуги транспортного обслуговування реалізація комплексного туристичного продукту неможлива. Домінуюче значення у розвитку транспорту у другій половині ХХ ст. відіграв швидкий технологічний прогрес у період науково-технічного розвитку 70 – 60 років за назвою «транспортна революція». На основі науково-технічного прогресу упродовж останніх десятиріч суттєво покращилась міжнародна транспортна інфраструктура. Повітряний вид комунікації є найновішим досягненням сучасної техніки. Його роль у загальному обсязі вантажних і пасажирських

перевезень є дуже незначною, проте він поза конкуренцією серед інших видів транспорту у формуванні туристичного продукту.

Дослідженням різних аспектів розвитку транспортної галузі в комплексі туристичних послуг займаються такі науковці: М. Б. Біржаков [2], А. Г. Зима [5], О. Карась [6] досліджують види перевезень туристів та перевезення у складі туристичного продукту різних рівнів. Аналізу проблем розвитку та функціонування транспорту для розвитку туристичної індустрії регіону присвятили багато наукових праць О. Ю. Бордун [3], Д. О. Сугоняко [10] та інші. Питання щодо використання транспортних засобів з метою туризму розглядає П. О. Яновський [11]. В наукових працях з проблематики функціонування і розвитку ринку туристичних та транспортних послуг спостерігається тенденція щодо відсутності єдиних поглядів стосовно сутності, структури, складових елементів зазначених ринків. Регіональним проблемам формування ринку транспортних і туристичних послуг присвячена обмежена кількість робіт. Стосовно ринку авіапослуг такі дослідження практично відсутні.

Повітряні транспортні послуги в туризмі представлені послугами з переміщення туристів від місця проживання до місця туристичної дестинації (міжнародні авіаперевезення); послуги в місці проведення дозвілля (екскурсійні та внутрішні авіаперевезення); послуги, пов'язані з організацією власне транспортних подорожей (подорожей, здійснення яких базується на переважному використанні певного виду транспорту – польоти на повітряних кулях, парапланах, парашутах тощо).

Зазначимо, що 2016 року доходи від міжнародного туризму, включаючи міжнародний пасажирський транспорт (туристський експорт) сягали 1,2 трильйона доларів США, або близько 6 % від загального обсягу світового експорту товарів і послуг [8]. Трохи більше половини мандрівників прибуло до місця призначення літаком (55 %) 2016 року, в той час як решта переміщалась наземним транспортом (45 %) – автомобільним (39 %) і залізничним (2 %), або по воді (4 %). З часом спостерігається тенденція дещо швидшого росту використання повітряного транспорту, ніж наземного [8].

В Україні загалом та Львівській області зокрема останніми роками унаслідок реформування економіки нашої країни обсяг відправлень з аеропортів України різко скоротився. Це пояснюємо як низьким попитом, спричиненим неплатоспроможністю населення, так і заміною поштового зв'язку іншими видами передачі інформації. Обсяг пасажирських перевезень зменшується за рахунок внутрішніх та міждержавних перевезень за зростання міжнародних перевезень. У майбутньому частка авіаційних перевезень зростатиме завдяки частковому заміщенню традиційних видів комунікації (залізничний, автомобільний) для доставки термінових вантажів та ділових людей.

Повітряний транспорт має спрощений вид інфраструктури, яка складається тільки з точкових елементів – аеропортів, де базується рухомий склад – повітряні судна (ПС). Шляхи сполучення в авіації – це абстрактне поняття, що існує тільки на навігаційних картах. Повітряні шляхи можуть швидко змінюватись залежно від технічного рівня ПС, погоди та інших умов. В

історичному плані повітряні шляхи динамічно прямують до найкоротшої лінії між двома пунктами. Україна раніше не могла змінювати і швидко корегувати карти повітряних трас. Тепер, коли Україна стала повноправним членом ІКАО, створена служба інформації, яка самостійно готуватиме карти для України. Керівництво польотів на території Західної України здійснює Львівський структурний підрозділ ДА УПР «Украерорух», що розміщений у районі Львівського летовища. Основним авіаційним вузлом і беззаперечним лідером за вантажо- і пасажирообігом є Львівський міжнародний аеропорт. Його інфраструктура надає сервісне обслуговування на найвищому рівні. Географічна зона тяжіння до його летовищного обслуговування сягає від 130 до 150 км. Злітно-посадкова смуга аеропорту простягається на південний захід від міста на відстані 6 кілометрів від центральної частини. Межі аеропорту пролягають вздовж паркової зони Скнилівок, через південний кінець вулиці Любінська (власне головний вхід), складські приміщення та ангари ДП «Львівський державний завод «ЛОРТА»» і прилеглих заводів, вулицю Городоцьку, Скнилів.

Сьогодні завершена реконструкція Львівського авіапідприємства, яку проводили за двома напрямками: реконструкція злітної смуги (видовження злітно-посадкової смуги на 1 км з доведенням її загалом до 3,5 км у бік села Соکیلники) та будівництво нового пасажирського терміналу. Упродовж 2009 – 2012 рр. до Чемпіонату Європи з футболу 2012 проведена реконструкція аеропорту: збудовано новий термінал в стилі хай-тек за проектом компанії «Тебодін Україна» вартістю 2 мільярди 437 мільйонів гривень; відремонтовано старий радянський термінал; а злітно-посадкову смугу реконструйовано, розширено та продовжено з 2 510 до 3 505 метрів для того, щоб вона могла приймати літаки класу D. Спочатку також планували, що біля аеропорту збудують новий автовокзал, а вулицю Ряшівську подовжать від вул. Патона повз летовище до вул. Кульпарківської. Аеропорт назвали іменем короля Русі – Данила Галицького. Урочисте відкриття відбулося 12 квітня 2012 року за участі Президента України В. Януковича і президента УЄФА М. Платіні [9].

Новий термінал А має пропускну здатність 700 пасажирів на годину в один бік та 1 000 – в режимі роботи приліт/відліт. На першому поверсі розміщуються зали очікування та реєстрації пасажирів, обробка багажу; на другому й третьому поверхах – митний, прикордонний контроль та контроль з авіаційної безпеки. Аеровокзал має 29 стійок реєстрації, 18 стійок паспортного контролю, 9 пунктів контролю проходження на авіаційну безпеку. Хол першого поверху прикрашає бюст королю Данилові Галицькому. Старий термінал здатний пропускати 300 пасажирів на годину на приліт і 220 – на відліт. У ньому діє VIP-зала. Можливе здійснення 20-ти вильотів на годину літаків типу D. Перевезення пасажирів від/до літаків здійснюють автобусами AeroLAZ 12 та Neoplan Argo. Поблизу аеропорту знаходиться кінцева зупинка тролейбусного маршруту № 9 та автобусного маршруту № 48.

Повітряний транспорт Львівської області налічує в себе певну кількість авіакомпаній, які займаються перевезенням пасажирів. Серед найвідоміших авіакомпаній – «Австрійські Авіалінії», «Carpatair», «Турецькі Авіалінії», «ЛОТ

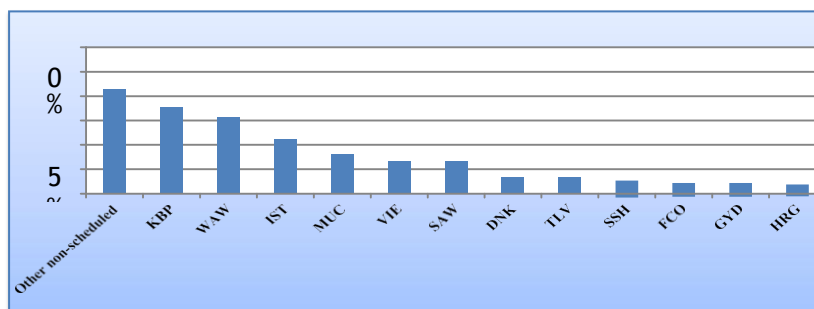
Польські Авіалінії», «Роза Вітрів», «Люфтганза», «Аеросвіт», авіакомпанія «Віз Ейр Україна» та інші. З Львівського летовища здійснюють регулярні рейси чотири авіакомпанії: авіакомпанія Львівського авіапідприємства, Авіалінії України, Міжнародні авіалінії України. Carpatair використовуючи авіа-вузол у румунському місті Тімішуара, з'єднує Львів із більшістю італійських міст, німецькими містами Дюссельдорф, Мюнхен, Дрезден, з Венецією та грецькими Афінами і Салоніками. Німецький авіаперевізник Lufthansa – один з провідних у Європі – відкрив щоденні рейси зі Львова до Мюнхена. Мюнхен, своєю чергою, є вузловим аеропортом авіакомпанії і може забезпечити транзит пасажирів зі всього світу. Загалом зі Львова відбувається 45 міжнародних рейсів (рис.1).

Рис.1. Карта прямих авіарейсів Львівського летовища [9]

Топ-5 напрямів за кількістю рейсів: Бориспіль (КВР), Стамбул (SAW, IST), Варшава, Мюнхен, Відень (див. рис. 2)

Рис. 2. Структура перевезень Львівського летовища [9]

Згідно з повідомленням УНІАН, за результатами діяльності Львівського аеропорту 2017 року на міжнародних рейсах перевезено 906 тис. пасажирів, а на внутрішніх – 174 тис. пасажирів.

Якщо зіставити структуру повітряних перевезень зі структурою та динамікою туристичних прибуттів до Львова, то простежується прямо пропорційна залежність. Згідно з офіційним звітом Львівського туристичного офісу, до Львова 2017 року прибуло 2,6 млн туристів – це найбільша цифра за останні десять років. Водночас спостерігається 47 % приросту польського сегмента туристичного ринку, який загалом сягає 22, 1 % від усіх туристів Львова і 77 % досягнув приріст турецького сегмента туристичного ринку Львова за загальної частки ринку 7,3 %. Решту сегментів також корелюються зі структурою авіаперевезень (див табл. 1)

Таблиця 1

Структура та відносний приріст сегментів туристичного ринку міста Львова в 2017 році [4]

Країна	% ринку	% приросту порівняно з 2016
Україна	41,3	13
Польща	22,1	47
Білорусь	7,9	120
Туреччина	7,3	76
Німеччина	3,6	15
США	2,0	3
Литва	1,6	277
Великобританія	1,5	25
Китай	0,5	57

Особливо відчутною є поява нових авіарейсів для високорозвинених країн і розташованих від Львова на далеких відстанях (наприклад для Китаю). Також спостерігається зворотний вплив показників збільшення сегмента туристичного ринку на введення нових прямих рейсів зі Львівського летовища. Зокрема, на пропозиції львівського туристичного офісу 2017 року запущено нові прямі рейси до Вроцлава, Бидгоща, Познані (РП), Берліна, Каунаса, що відчутно покращило зв'язок з країнами-експортерами туристів до Львова.

Додатковими, проте не менш популярними туристичними послугами у Львівській області є повітряні розважальні послуги. Серед них доволі широкого використання набули польоти на повітряних кулях та стрибки з парашутів.

Відносно давнім видом туризму є польоти на аеростатах або повітряних кулях. Можна поєднувати туристські польоти з рекламними. Польоти добре сумісні з оглядом визначних пам'яток. Політ на повітряній кулі – найбезпечніший з усіх, пов'язаних із «п'ятим океаном». Наповнена повітрям куля, по суті, є величезним парашутом. Офіційно задокументована історія львівського повітроплавання сягає 4 березня 1784 року. Саме цього дня над

містом вперше здійнялася повітряна куля (бальон – це найстаріша запущена куля в Україні) – тепловий аеростат з автоматичним пальником на рідкому паливі, розробленим і виготовленим професором фізики Львівського університету Ігнацієм Мартиновичем і доктором медицини Непомуком Германом [7]. З того часу польоти на повітряних кулях постійно практикують у Львові та по всій Україні.

Клуб повітроплавання «*Леофлай*», «*Галицьке товариство повітроплавців*», пропонують для львів'ян та гостей нашого міста здійснити казковий політ на повітряній кулі на теренах Львівщини. Незабутня картина відкриється з висоти пташиного польоту. Політ може відбуватись від Олеського замку, від Свірзького замку, в районі Почаївського монастиря, в районі Трускавця, Моршина, Східниці та Карпат. Годину часу ви проведете на повітряній кулі, піднімаючись високо в небо, пролітаючи над полями, пагорбами, замками, озерами, річками, навіть торкаючись руками гілок дерев [7]

Повітряні кулі можуть підніматися на висоту до 2 км, однак ознайомлювальні польоти, зазвичай, проходять на відстані 300-500 м від землі. З такої висоти найкомфортніше розглядати пейзажі та визначні пам'ятки. Приземлення повітряна куля здійснює на полі або галявині, які зручні для під'їзду автомобіля супроводу, що, своєю чергою, рухається за аеростатом протягом усього польоту і забирає повітроплавців після приземлення. Дальність польоту на повітряній кулі залежить від сили вітру (в ураган, звичайно ж, ніхто не полетить), за середньої сили вітру – 20–30 км. Місце приземлення повністю залежить від метеоумов. Приземлення аеростата залежить від умінь пілотів (у нашому випадку – це пілоти вищого класу, з великим досвідом спортивного нальоту і польотів із пасажирами). Зазвичай в аеростат садять до чотирьох людей, залежно від комплекції. Якщо замовлено кілька куль, то є можливість запросити в політ до 30-ти осіб, що важливо, наприклад, для тимбілдінгу чи інших корпоративних заходів.

Для розвитку вільного туристичного повітроплавання в Україні є всі необхідні передумови, насамперед природні. Не вистачає на жаль самих повітряних куль. Сьогодні в Україні є 20 повітряних куль (для порівняння: у Німеччині – 6 000, у Голландії – 400, у Росії – 370) [7].

З початком розвитку повітроплавання в Україні виробляли невеликі кулі, які можна використати як у спорті, так і в туризмі. Однак практика західних країн засвідчила, що необхідні більші аеростати місткістю не менше 6–8 осіб, що даватиме змогу знизити вартість екскурсії з 350 дол. США за один двогодинний політ до 100 дол. США.

Стрибки з парашутом – відпочинок для екстремальних туристів з гарною фізичною підготовкою. Цей вид екстриму, як і повітроплавання, перебуває на початковій стадії розвитку в Україні. Парашутний бізнес в Україні має велике майбутнє завдяки зростаючому інтересу не тільки з боку спортсменів й туристів-екстремалів, оскільки ціна на послуги є значно нижчою, ніж у Європі. Головною проблемою розвитку парашютизму є те, що на сьогодні – це один з найдорожчих видів спорту. Парашутна система коштує 3–5 тис. дол. США (без вартості

екіпірування парашутиста), крім того, не вистачає кваліфікованих інструкторів, пілотів, літаків, невеликих аеродромів і полів для приземлення. У Львові найбільш розвинені послуги з парашутизму на запасному аеродромі «Цунів» [7].

Висновки: Львівський аеропорт, який понад 60 років розміщений на окраїні Львова, в результаті реконструкції злітної смуги, яку продовжили і в такий спосіб наблизили до міжнародних вимог, має всі перспективи до сталого збільшення пасажиропотоку – максимально може прийняти 50 вильотів і прильотів за день і 150 000 пасажирів. З кожним новим авіа-рейсом, запровадженим з Львівського летовища, зростає кількість туристів цього напрямку, і досягши 2017 року мільйонного пасажира. Такі відомі перевізники світу, як «Австрійські Авіалінії», «Carpatair», «Турецькі Авіалінії», «ЛОТ Польські Авіалінії», «Роза Вітрів», «Люфтганза», «Аеросвіт», авіакомпанія «Візз Ейр Україна» та інші, забезпечують перевезення пасажирів Львівського летовища. Успішне функціонування спеціалізованих повітроплавних підприємств з надання послуг повітроплавання приносить світове визнання Львову як столиці повітроплавання Західного регіону України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аеропорт «Львів» у 2017 році збільшив пасажиропотік на 46,3% – до 1 млн пасажирів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://economics.unian.ua/transport/2332270-aeroport-lviv-u-2017-rotsi-zbilshiv-pasajiropotik-na-463-do-1-mln-pasajiriv.html>.
2. Биржаков М. Б. Индустрия туризма: перевозки / М. Б. Биржаков, В. И. Никифоров. – Изд. третье, переработанное и дополненное. – СПб. : Издательский дом «Герда», 2007. – 528 с.
3. Бордун О. Ю. Транспортна інфраструктура західноукраїнського прикордоння: економіко-географічне дослідження : Рукопис дисертації на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: 11.00.02 / О. Ю. Бордун. – ЛНУ ім. І. Франка. – Львів, 2003. – 172 с.
4. Звіт львівського туристичного офісу за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://city-adm.lviv.ua/.../Zvit_LTO_2017_loading.pdf.
5. Зима А. Г. Особенности и развитие транспорта в туризме: препринт / А. Г. Зима, И. И. Лисицына. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2010. – 312 с.
6. Карась О. Порівняльні переваги транспортної інфраструктури туризму в Україні / О. Карась // Галицький економічний вісник. – 2011. – №4(33). – С. 65–73.
7. Львівський клуб повітроплавання «Леофлай» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.leofly.com.ua>.
8. Офіційний сайт Світової туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www2.unwto.org/ru/>.
9. Офіційний сайт Львівського аеропорту [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://lwo.aero/>.
10. Сугоняко Д. О. Особливості ринку транспортно-туристичних послуг регіону // Економічні науки. Серія «Регіональна економіка» : збірник наукових праць. Луцький національний технологічний університет. – 2010. – Випуск 7 (27). – Ч. 5. – 10 с.
11. Яновський П. О. Пасажирські перевезення: навч. посібник / П. О. Яновський. – Київ : НАУ, 2008. – 469 с.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2018
Прийнята до друку 01.09.2018

CURRENT CONDITION AND PROSPECTS FOR PROVIDING THE TRANSPORTATION OF TOURISTS OF THE LVIV REGION WITH AIR TRANSPORT**Oresta Bordun, Viktoriia Kizyma**

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. +3022394603,
e-mail: obordun@ukr.net v.kizyma@gmail.com*

The assembly of functioning of the complex of air transportation of tourists in Lviv region are analyzed. For the study, we used both primary methods of collecting information from direct objects of research and official information sites, and a secondary analysis of the dynamics of indicators, which allows us to draw conclusions for the future.

The development of tourism in the region, both international and domestic, directly depends on the efficiency of the functioning of the Lviv International Airport named after Danylo Galytsky. Danylo Halytskyi International Airport «Lviv» is the biggest airport in Western Ukraine according to passenger flow and destination network. Nowadays direct flights from Lviv airport, which connect Lviv with 20 countries of the world and regular domestic flights, provides the transportation of one million passengers of Lviv airport in 2017 and tend to expand. If we compare the structure of air traffic with the structure of the tourist market of Lviv and dynamics of tourist arrivals to Lviv, then a directly proportional of dependence will be observed. 2.6 million tourists arrived to Lviv in 2017 according to the official report of the Lviv Tourist Office. It is the biggest figure for the last ten years, of which 41 % are Ukrainians, particularly Kyiv's residents, the second place are Polish residents, 22 % of all Lviv tourists. At the same time 47 % of the growing of the Polish segment of visitors is observed, followed by the Turkish with a market share of 7.3 % and 77 % gaining in the tourist market of Lviv. The remaining segments of the tourist market of Lviv also correlate with the structure of air transportation. Also, animation air transport, in particular, ballooning, parachute jumping and others, are playing an important role as an entertaining form of transport in places of leisure and has great potential for intensive development. The ballooning has a deep historical traditions in the Lviv region and can attract many tourists both its price and exciting landscapes.

Key words: complex of air transportation; airport; direct flights; parachute jumping; ballooning.